Die digitale Landesbibliothek Oberösterreich

oö landes bibliothek

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:
Director: Mag. Renate Plöchl
Deputy director: Mag. Julian Sagmeister
Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek
Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:
Email: landesbibliothek(at)ooe.gv.at
Telephone: +43(732) 7720-53100

de coniũctione quero. M. Numeri quidẽ ſunt in cõiũctione ſeruandi cõſecutioq; verborũ. Numeroſ aures ipſe metiunt̃: ne aut cõpleas verbis qđ ꝓpoſueris: aut redũdes. Cõſecutio aũt ne generibꝰ numeris tẽporibus ꝑſonis caſibus ꝑturbetur oratio. Nã vt in ſimplicibus verbis quod nõ eſt latinũ ſic in coniũctis quod eſt conſequens vituperandum eſt. Communia autẽ ſimplitium coniunctorumq; ſunt hæc quinq; quaſi lumia: dilucidũ breue: probabile: illuſtre: ſuaue. Dilucidũ fit vſitatis verbis ꝓpriis: diſpoſitis aut circũſcriptiõe cõcluſa: aut intermiſſiõe aut cõciſione verboꝝ. Obſcurũ aũt aut lõgitudine: aut tractatiõe orationis: aut ambiguitate: aut inflexiõe atq; immutatiõe verboꝝ. Breuitas aũt cõficit̃ ſimplicibꝰ verbis: ſemel vnaquæq; redicẽda nulli rei niſi vt dilucide dicas ſeruiẽdo. Probabile aũt genꝰ eſt orõis ſi nõ nimis eſt cõptũ atq; expolitũ: ſi eſt auctoritas & pondus in verbis: ſi ſñie vel graues vel aptæ opinionibus hoim & moribꝰ. Illuſtris aũt orõ eſt. ſi & verba grauitate delecta ponunt̃: & trãſlata & ſuplata. & ad nomẽ adiũcta & duplicata. & idẽ ſignificãtia: atq; ab ipſa actiõe atq; imitatione rerũ nõ abhorrẽtia. Eſt em̃ hec pars orõis q̃ rẽ cõſtituat pene añ oculos. His em̃ maxie ſenſus attigit̃: ſed cætera tñ & maxie mẽs ipſa moueri põt: ſ; q̃ data ſunt de orõne dilucide cadũt in hãc illuſtrẽ oĩa. Eſt em̃ plus aliquãto illuſtre q̃ dilucidũ: altero fit vt intelligamꝰ: altero vero vt videre videamur. Suaue aũt genus erit dicẽdi primũ elegãtia & iocũditate verboꝝ ſonãtiũ & leuiũ. deinde coniũctiõe q̃ neq; aſꝑos habet cõcurſus neq; diſiũctos atq; hiãtes & ſit circũſcripta nõ lõgo anfractu: ſed ad ſpũm vocis apto: hẽatq; ſĩilitudinẽ æqualitatẽq; verboꝝ: quũ ex contrariis ſũpta verbis crebra crebris: paria paribus r̃ndeãt: relataq; ad idẽ verbũ & geminata atq; duplicata vel etiã ſepius iterata ponãt̃ cõſtructioq; verboꝝ tũ cõiũctionibꝰ copulet̃: tũ diſſolutiõibꝰ q̃ſi relaxet̃. Fit ẽt ſuauis orõ quũ aliqd aut diuerſiꝰ: aut inauditũ aut nouũ dicas. Delectat etiã quicqd admirabile: maximeq; mouet ea q̃ motũ aliquẽ animi miſcet orõ: queq; ſignificat oratoris ipſius amabiles mores q̃ exprimunt̃: aut ſignificãdo iuditia ipſius ex aĩo humano: ac liberali: aut inflexione ſermonis quũ aut augẽdi alterius aut minuẽdi ſui cauſa alia dici ab oratore alia exiſtimari videt̃: idq; comitate fieri magis q̃ vnitate. Sed ſunt multa ſuauitati p̃cepta quæ orõnẽ aut magis obſcurã: aut minus ꝓbabilẽ faciũt. Itaq; hoc ẽt loco nobis ẽ ipſis qđ cauſa poſtulet iudicãdũ. C. Reliquũ eſt igit̃: vt dicas de cõuerſa orõne: atq; mutata. M. ẽ qdẽ id genus totũ ſitũ vt in cõmutatiõe verborũ: quæ ſimplicibus in verbis ita tractet̃: vt aut in verbo dilatet̃: aut in verbũ cõtrahat̃ orõ. Ex verbo aũt aut ꝓpriũ aut idem ſignificans: aut factũ verbũ in plura verba deducit̃. Ex contractione quũ aut diffinitio ad vnũ verbũ reuocat̃: aut aſſumpta verba remouent̃: aut in circuitus dirigunt̃: aut in coniũctione fit vnũ verbũ ex duobꝰ. In cõiũctis aũt verbis triplex adhiberi põt cõmutatio nõ verboꝝ ſed tm̃modo ordinis: quũ ſemel dictũ ſit directe ſicut natura ipſa tulerit inuertit̃ ordo: & idẽ quaſi ſurſum verſus retroq; dicat̃. deinde ĩtercíſe atq; ꝑmixte: Eloquẽdi aũt exercitatio maxie ĩ hoc toto cõuertẽdi genere verſat̃. C. Actio igit̃ ſequit̃ vt opinor. M. Eſt ẽt q̃ quidẽ orõnẽ & cũ rerũ & cũ verboꝝ augmẽtis commutata maxime eſt. Facit em̃ & dilucidã orõnẽ & illuſtrẽ & ꝓbabilẽ & ſuauẽ non uerbis ſed varietate vocũ: motu corporis: vultuq; plurimũ valebit ſed cũ orationis genere cõſentiet: eiuſq; vi ac varietatẽ ſubſequæt̃. C. Nũquid nã tibi de oratore ipſo reſtat. M. Nihil ſane preter memoriã quæ eſt gemina litteraturæ quodãmodo. & in diſſimili genere perſimilis. Nam vt illa cõſtat vox ex notis litterarum: & ex eo in quo imprimuntur illæ notæ ſic cõfectio memoriæ tanq̃ cera locis vtitur & in his imagines vt litteras collocat. C. Quoniã igit̃ vis orationis oĩs expoſita eſt: quid habes de orõnis præceptis dicere. M. Quatuor eſſe eius partes quaꝝ prima & poſtrema ad motũ animi valet. His em̃ initiis eſt ꝑorõnibus cõcitandus eſt. Secunda narratio & tertia cõfirmatio fidẽ facit orõni. Sed amplificatio q̃uis habet ꝓpriũ locũ ſæpe ẽt primũ. Poſtremum quidẽ fere ſemper tamẽ reliquo in curſu orõnis adhibenda eſt: maximeq; quũ aliquid confirmatũ eſt aut reprehenſũ. itaq; ad fidẽ quoq; vel plurimũ valet. Eſt em̃ amplificatio vehemẽs quædam argumẽtatio vt illa docendi cauſa: ſit hæc cõmouẽdi. C. Perge igit̃ ordine quatuor iſtas partes mihi explicate. M. Faciam & a principiis primũ ordiar. quæ quidẽ ducunt̃ aut ex perſonis aut ex rebus ipſis. Sũmunt̃ autẽ triũ rerum genera: vt amice: vt intelligentur audiant̃: vtq; attente: quorum primus locus Exordiũ.
eſt in perſonis noſtris & diſcæptatorũ aduerſariorum: ex quibus initia beniuolẽtiæ conſiliandæ cõparantur. aut meritis noſtris aut dignitate aut aliquo genere virtutis: & maxime libertatis offitii: iuſticiæ fidei: contrariiſq; rebus in aduerſarios conferendis: & cũ his qui diſceptat aliqua cõiurationis aut cauſa aut ſpes ſignificanda: & ſi in nos aliquod odiũ offenſione vel facta vel collata ſit & tollẽda minuẽdaue aut diluendo aut extenuãdo aut cõpenſando aut deprecãdo intelligentur aut vt audiamur: etiã attente ab ipſis rebus ordiendũ eſt. Sed facillime auditor adiſcit: & quid agat̃ intelligit. ſi cõpletare a prĩcipio genus naturamq; ceuſæ ſi diffinias ſi diuidas: ſiueq; prudentiam eius impedias cõfuſiõe partiũ: nec memoriam multitudine: quæq; mox de narratione dilucida dicent̃: eadẽ etiã huc poterunt recte referri vt attẽte aũt audiamur: triũ rerũ aliqua conſequimur. Nã aut magna quædã ꝓponemus: aut neceſſaria aut cõiuncta cum ipſis apud quos res agitur. Si autẽ hoc etiã in præceptis: ut ſiq̃ tempus ipm aut res: aut locus aut interuentus alicuius aut interpellatio aut ab aduerſario dictũ aliquod & maxime in perorãdo dederit occaſionem nobis aliquã vt dicamus aliquid ad tempus: apte nõ derelinquemus & quæ ſuo loco de amplificatione dicemus multa ex his poterunt ad principiorum præcepta transferri. C. Quid in narratione: quæ tandem cõſeruata ſunt. M. Quoniam narratio eſt: rerum explicatio & quædam quaſi ſedes & fundamentum conſtituendæ fidei: ea ſunt in ea ſeruanda maxime: quæ etiã in reliquis fere dicẽdi partibus quæ partim ſunt neceſſaria: partim ſumpta ad ornandũ. nam vt dilucide probabiliterq; narremus neceſſarium eſt: ſed aſſumimus etiã ſuauiter ergo ad dilucide narrandum eadem illa ſuperiora explanã Narratio